

เรื่องเล่าร้าวปลั่ง

รามาธิบดีล้ำค่า ด้วยนวัตกรรม นำพาสู่ความยั่งยืน

จากหน้าที่ สู่ความหวังดี ด้วยหัวใจ

นางสาววิไลพร สุขรัตน์

หน่วยพยาบาลประสานงานและบริกรการปลูกถ่ายอวัยวะ

“การได้ผ่าตัดปลูกถ่ายไต เหมือนได้ชีวิตใหม่” ถือเป็นความฝันและความหวังของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายทุกคน ผู้ป่วยส่วนมากเดินทางมาติดต่อที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีแห่งนี้ เพื่อต้องการผ่าตัดปลูกถ่ายไต ระหว่างรอการผ่าตัดปลูกถ่ายไตผู้ป่วยบางรายเลือกวิธีการบำบัดทดแทนไตด้วยวิธีการการล้างไตทางช่องท้องแบบต่อเนื่อง (Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis: CAPD) ซึ่งต้องดูแลตนเองอย่างมากเพื่อป้องกันการติดเชื้อ และผู้ป่วยส่วนมากจะเลือกการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis: HD) ถึงแม้จะมีความสะดวกกว่าการทำการ CAPD แต่ผู้ป่วยต้องแลกมาด้วยความทรมานที่ต้องถูกเข็มแหลมคมทิ่มแทงสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง นานครั้งละ 4 ชั่วโมง ผู้ป่วยหลายท่านต้องออกจากงานประจำ และทำอาชีพรับจ้างทั่วไป เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวต่อไป บางท่านจากที่เคยเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อต้องมีการบำบัดทดแทนไตก็ส่งผลกระทบต่อรายได้หลักของครอบครัว ดังนั้นโรคนี้จึงไม่ได้มีผลกระทบแค่ผู้ป่วยคนเดียวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวได้อีกด้วย บางท่านตรวจพบโรคขณะเรียนหนังสือก็ส่งผลให้ต้องลาออกจากโรงเรียนและไม่ได้ศึกษาต่อตามที่เคยวางแผนไว้ โชคร้ายที่สุดคือ **มีปัญหาด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต**

ความสูญเสียไม่ได้เกิดขึ้นกับเพื่อนสมัยศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของฉัน เราทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ออกค่ายอาสาของชมรมอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ มหาวิทยาลัยบูรพาด้วยกัน หลังจากนั้นในปีการศึกษาชั้นปีที่ 3 เพื่อนของฉันก็ไม่ได้มาเข้าค่ายอีกเลย ฉันได้ยินข่าวของเพื่อนอีกครั้งก็ตอนที่มาเริ่มทำงานว่า เพื่อนมารอรับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตจากพี่ชายที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ฉันจึงได้เข้าไปพูดคุยและให้กำลังใจเพื่อน คนนี้อยู่บ่อยครั้งผ่านทาง Facebook แต่ด้วยปัญหาด้านสุขภาพ เพื่อนของฉันยังไม่สามารถเข้ารับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตจากพี่ชายได้ในตอนนั้นและเปลี่ยนมารอไตบริจาคจากผู้บริจาคที่มีภาวะสมองตายจากศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยแทน จากความผิดหวังของเพื่อนในครั้งนั้น ฉันและเพื่อนก็สนิทสนมกันมากขึ้น ฉันยังจำได้แม่นทุกครั้งที่เพื่อนมาพบแพทย์ตามนัดที่โรงพยาบาล เพื่อนจะทักถามถึงอาการของเพื่อนและเพื่อนที่เป็นกับข้าวจานโปรดของเพื่อนมาฝากทุกครั้ง ซึ่งช่วงทดแทนความรู้สึกลึกซึ้งกับข้าวจานโปรดของเพื่อนนั้นเอง ณ เวลานั้นเราต่างเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันจนกระทั่งเพื่อนกลับมาสดใสกว่าเดิมขึ้น มีกำลังใจที่จะส่งเลือดรอไตบริจาคและมาพบแพทย์ตามนัดอย่างต่อเนื่อง

วันหนึ่งขณะที่ฉันทำงานตามปกติมีสายโทรศัพท์จากเพื่อนของฉันโทรเข้ามา เมื่อฉันรับสายปลายสายนั้นไม่ใช่เสียงของเพื่อนที่ฉันคุ้นเคย แต่แจ้งว่าเป็นพี่ชายของเพื่อน มีเสียงพูดเล่าเสียงร้องไห้ที่สั่นเครือว่า “เพื่อนของฉันได้จากไปแล้ว ด้วยภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน เคบอกพี่ว่าเคขอไม่ทำอะไรต่อ เคไม่เอาความแล้ว” สิ้นสุดเสียงนั้น น้ำตาของฉันไหลอาบแก้มออกมาอย่างไม่รู้ตัว ความรู้สึกที่อกถึงขึ้นไม่มีแม้แต่เสียงพูดไม่ออก ฉันใช้เวลาอยู่พักใหญ่ในการคิดถึงและเข้าใจ หากโอกาสไปบอกเล่าเพื่อนเป็นครั้งสุดท้ายที่มีเวลา จนถึงวันนี้เพื่อนรักของฉันได้จากไปเกือบ 5 ปีแล้ว แต่ความทรงจำที่ดีของพวกเราทั้งสองยังคงอยู่กับฉันตลอดกาลอีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ของฉันเสมอมา

ตลอดระยะเวลา 7 ปี สำหรับชีวิตวัยทำงานของฉันในช่วง 3 ปีแรกที่ฉันได้มีโอกาสดูแลผู้ป่วยหลังปลูกถ่ายอวัยวะในหน่วยปลูกถ่ายอวัยวะ สู้การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ในปีที่ 4 ของการทำงานเป็นพยาบาลประสานงานและบริกรการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งเป็นหน่วยงานเล็กๆ สังกัดฝ่ายการพยาบาลศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ และเป็นส่วนหนึ่งในทีมของศูนย์ปลูกถ่ายอวัยวะ ภายใต้ศูนย์ความเป็นเลิศ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มีหน้าที่ประสานงานและบริกรการพยาบาลด้านการบริจาคอวัยวะ การปลูกถ่ายอวัยวะ ร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ข้อบังคับของแพทยสภา และระเบียบของสภากาชาดไทยที่เกี่ยวกับการบริจาคและการปลูกถ่ายอวัยวะ โดยเป็นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และได้รับการพึงพอใจ ทุกครั้งที่ฉันโทรศัพท์ตามผู้ป่วยมาปลูกถ่ายไต ฉันจึงมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้ป่วยของฉันจะมีสุขภาพพร้อม ได้เข้ารับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตอย่างปลอดภัย และสามารถกลับไปดูแลตนเองที่บ้าน ได้ไปใช้ชีวิต ได้ทำในสิ่งที่ฝันหรือวางแผนไว้และมีความสุขกับครอบครัวได้ตามที่คนธรรมดาคนหนึ่งสมควรได้รับอย่างเต็มภาคภูมิ

ช่วงปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา การผ่าตัดปลูกถ่ายไตท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ฉันทำงานอยู่ on call ตามปกติ เวลาประมาณ 09.00 น. ฉันได้รับแจ้งจากศูนย์อุบัติเหตุและเวชศาสตร์ฉุกเฉิน รพ.รามาธิบดีผ่านทาง ผศ.พญ.พิษณุสุชา สงวนวิทย์ อาจารย์แพทย์ประจำภาควิชาเวชศาสตร์ฉุกเฉิน และ พ.ว.พิมพจนก จันทโชติกุล หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยนอก ว่ามีผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์ภาวะสมองตาย เป็นผู้หญิง อายุ 19 ปี และญาติมีความประสงค์จะบริจาคอวัยวะ ฉันจึงได้ขออนุญาตทีมแพทย์ประสาทศัลยศาสตร์โดยมี รศ.นพ.อรรถพร บุญเกิด เป็นแพทย์เจ้าของไข้ เพื่อเข้าไปพูดคุยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะแก่ครอบครัวของผู้ป่วย หลังจากที่ได้ยินได้ฟังคุณแม่และน้องสาวของผู้บริจาค ฉันก็ทราบได้ทันทีว่าผู้บริจาคเป็นลูกและพี่สาวที่ดี มีความตั้งใจที่อยากจะเรียนต่อ แต่ก็เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดขึ้น

“บริจาคอวัยวะแก่เพื่อนมนุษย์ คือที่สุดแห่งการให้” ฉันรู้สึกซาบซึ้งใจและความหวังดีของผู้บริจาคและครอบครัวเป็นหนึ่ง รองลงมานั่น คือ ทีมสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งฉันทำหน้าที่ประสานงานกับทีมผู้อยู่เบื้องหลังที่เป็นกำลังสำคัญต่อความสำเร็จของการบริจาคอวัยวะในครั้งนี้ ได้แก่ ทีมแพทย์และพยาบาลศูนย์อุบัติเหตุและเวชศาสตร์ฉุกเฉิน, ทีมแพทย์และพยาบาลหออภิบาลผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม (SIC), ทีมอาจารย์แพทย์และแพทย์ประจำบ้าน ศัลยศาสตร์และหลอดเลือด, ทีมอาจารย์แพทย์และแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อายุรศาสตร์โรคไต, ทีมพยาบาลห้องผ่าตัดศูนย์การแพทย์สิริกิติ์, ทีมแพทย์และพยาบาลวิสัญญี, ทีมจักษุแพทย์, หน่วยนิติเวชและห้องศพ, งานการเงิน, หน่วยลงทะเบียนผู้ป่วยใน, หน่วยยานพาหนะ และทีมพยาบาลประสานงานฯ ปลูกถ่ายอวัยวะของฉันเองที่คอยช่วยเหลือในทุกขั้นตอนที่มีอุปสรรคที่ฉันก้าวข้ามอุปสรรคได้อย่างนุ่มนวล จากการทำงานประสานงานร่วมกันอย่างราบรื่นนี้ส่งผลให้ผู้บริจาครายนี้ได้บริจาคอวัยวะเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยได้ถึง 6 ราย ด้วยการบริจาคหัวใจ ตับ ไต และกระดูก 2 ข้าง สมตามความมุ่งหวังของผู้บริจาคและครอบครัว

ตามการจัดสรรไตของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ด้วยผู้บริจาคอยู่ในโรงพยาบาลรามาธิบดี จึงมีสิทธิในการได้รับไต 1 ข้างให้กับผู้ป่วยที่รอไตบริจาค รพ.รามาธิบดี ซึ่งมีการจัดสรรตามความเข้ากันได้ของรหัสเนื้อเยื่อ (HLA typing) ระหว่างผู้บริจาคและผู้รับที่รอรับไต ซึ่งผู้ป่วยที่รหัสเนื้อเยื่อเหมือนกันที่สุดกับผู้บริจาคท่านนั้นเป็นเด็กผู้หญิงอายุ 17 ปี ที่บำบัดทดแทนไตด้วยการล้างหน้าท้อง มีคุณแม่เป็นผู้ดูแลหลัก เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวทำงานหารายได้เลี้ยงดูผู้ป่วยเพียงลำพัง ผู้ป่วยและคุณแม่ต้องหารถรับส่งจากต่างจังหวัดเพื่อเดินทางเข้ามาตรวจร่างกายประเมินความพร้อมก่อนผ่าตัดปลูกถ่ายไตและรอรับผล ผู้ป่วยรายนี้มีปัญหาด้านสุขภาพหลายอย่างที่ต้อรับการประเมินเพิ่ม ได้แก่ คลื่นหัวใจผิดปกติต้องปฎิบัติตามแพทย์โรคหัวใจ มีก้อนแข็งคล้ายหินปูนที่หัวใจ ไตต้องรักษาทีมแพทย์ศัลยกรรมกระดูก ซึ่งในเบื้องต้นทีมแพทย์ได้แจ้งกับน้องแล้วว่าน้องมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการผ่าตัดในวันนี้ น้องและแม่อดทนรอรอให้ อยู่ที่บ้านห้องทำงานของน้องซึ่งเป็นห้องที่ผู้ป่วยรอรับไตทุกคนคุ้นเคย ในขณะที่ทีมแพทย์ ก็มาถึงพอดีและเรียกน้องเข้าไปในหน่วยปลูกถ่ายอวัยวะ เพื่อตรวจร่างกาย ขณะที่อยู่ในห้องตรวจนั้นน้องได้พูดกับฉันว่า “พี่คะวันนี้หนูจะได้มีหนู มีพี่แล้ว ถ้าหนูได้ผ่าตัดปลูกถ่ายไตหนูอยากเรียนต่อเป็นพยาบาลมาช่วยเหลือผู้ป่วยแบบพี่ๆ แต่พี่หนูยังต้องล้างหน้าท้องอยู่แบบนี้ หนูคงไม่มีโอกาสได้เรียนต่อตามที่หนูฝันแน่ๆ” หลังจากที่ฉันได้ยินประโยคคำถามจากน้อง ฉันมีความรู้สึกที่อกอ้ออย่างบอกไม่ถูก ทำให้ฉันคิดถึงเพื่อนของน้อง ฉันรู้เลยว่าน้องน่าจะยังมีปัญหาสุขภาพ แต่ยังไม่สิ้นหวังเพราะทีมแพทย์กำลังตรวจประเมินและปรึกษาอาจารย์แพทย์อย่างเคร่งครัด ด้วยความหวังดีอย่างเดียวกันว่า อยากให้น้องได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตในครั้งนี้ สิ่งที่ยืนยันการบอกกับน้องได้ในตอนนั้นคือ “พี่อยากให้น้องรู้เต็มที่ทีมแพทย์และพี่ๆ พยาบาลจะอยู่กับหนู เราจะสู้ไปด้วยกัน ไม่ต้องกังวลว่าผลจะออกมาอย่างไร”

เวลาล่วงเลยไปจนกระทั่ง 02.30 น. ทีมแพทย์ที่ไม่ย่ออาลัยในการหาข้อมูลงานวิจัยและปรึกษาอาจารย์แพทย์ จนได้ข้อสรุปว่า ก่อนที่หัวใจของน้องไม่ใช่เนื้อร้ายแต่เป็นลิ่มเลือดที่เกิดขึ้นได้ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่มีการสะสมของแคลเซียมในเลือดสูงเป็นเวลานาน ซึ่งทันกับเวลาที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยแจ้งผลการตรวจความเข้ากันได้ของผู้บริจาคและผู้รับไต (cross matching) ซึ่งน้องก็ได้เข้ารับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตตามที่ทีมแพทย์และพยาบาลทุกคนมุ่งหวัง ฉันดีใจตามากการของน้องหลังผ่าตัดจนกระทั่ง วันที่ทีมแพทย์อนุญาตให้ผู้บริจาครายนี้กลับบ้านได้ ปัจจุบันน้องเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรียนร้อย และกำลังจะสอบเข้าคณะพยาบาลตามที่น้องได้ฝันและวางแผนไว้ว่าอย่างจริงจัง และฉันก็ยังมีความหวังดีต่อยุคของผู้ป่วยรายนี้ตลอดไป

จากเหตุการณ์ทั้งหมดที่ฉันได้บอกเล่าผ่านประสบการณ์ตรงในการอยู่เฝ้าไข้ 2 วันของน้องนั้น มีหลากหลายความรู้สึกและความประทับใจที่เกิดขึ้นให้น้องได้เรียนรู้และจดจำไม่รู้ลืม คือ ได้รับรู้ถึง ความรัก ความหวังดีของผู้เป็นแม่ ไม่ว่าจะเป็นภาวะที่สูญเสียลูก หรือ อยากให้ปรารถนาให้ลูกมีชีวิตที่ดี ล้วนเป็นการทำหน้าที่ของผู้เป็นแม่ สู่ความหวังดีด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ ไม่สามารถหาสิ่งใดมาเปรียบเทียบกับได้ และด้วยการทำหน้าที่รวดเร็วของทีมงาน ตั้งแต่ผู้ป่วยภาวะสมองตายมาถึงห้องฉุกเฉิน ส่งผลให้ทีมที่ดูแลสามารถดูแลผู้ป่วยภาวะสมองตายได้ทันที่ทั้งหัวใจ อวัยวะของผู้ป่วยยังคงสภาพเดิม สามารถนำอวัยวะไปช่วยเหลือผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะได้มากถึง 6 ราย อีกทั้งในมุมมองของทีมดูแลผู้ป่วยรอรับไตบริจาคนั้น ก็ดีที่ยามยามทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถโดยยึดหลักความปลอดภัย และประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดปลูกถ่ายไตอย่างปลอดภัยและสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ปกติ คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อันในฐานะพยาบาลประสานงานฯ ได้รับรู้และสัมผัสกับทีมที่เกี่ยวข้องทุกท่านว่าเรามีความมุ่งมั่นหวังดีเหมือนกันคือ ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และมีความหวังดีต่อผู้ป่วยทุกรายด้วยใจ ดังคำนิยามของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีที่ว่า **“มุ่งเรียนรู้ คู่คุณธรรม ใฝ่คุณภาพ ร่วมสานภารกิจ คำนึงครอบครัว รับผิดชอบต่อสังคม”**